

УДК 35.01:352/354

Ю. Гумен, к.і.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

**ПРИВАТНИЙ СЕКТОР ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Y. Humen, Ph.D., Assoc. Prof.

**THE PRIVATE SECTOR AS A KEY ELEMENT OF UKRAINE'S NATIONAL
SECURITY**

Приватний сектор відіграє ключову роль в реалізації Національної безпеки країни. За твердженням відомого австрійського економіста Ф. фон Хайека приватний сектор сформулювався природним шляхом без будь якої спрямованої сили, але від його існування залежить добробут суспільства, однак, в основі своєї внутрішньої логіки він немає нічого спільного з морально-етичними нормами, проте, виступає гарантією найважливішої ліберальною цінністю – свободи особистості. [2] Ключовою характеристикою належності до приватного сектора є наявність приватної власності. Приватний власник має повне право здійснювати з об'єктом своєї власності діяльність, котру він вважатиме за необхідну. До приватної власності відносять: домашнє господарство, як економічну одиницю, контра здійснює виробництво продукції та надання послуг для власних потреб, легальні приватні підприємства, які діють відповідно до законодавства (підприємства будь якого розміру – від індивідуального кустарного підприємства, до великих підприємств), нелегальні приватні підприємства у складі «тіньової економіки» (вся діяльність сфери виробництва товарів і надання послуг яка здійснюється без дозволу влади, тобто поза законом). [1] Як бачимо представництво приватного сектора є досить широке, що об'єднує представників різних верств населення. Стейкхолдери (представники зацікавлених сторін), приватного сектору в житті демократично розвинутих країн є досить впливовими та організованими групами. Традиційно, приватний сектор взаємодіє з державним. Форми взаємодії безпосередньо пов'язані з особливостями економічного устрою тієї чи іншої країни. Аналізуючи досвід економічно розвинутих країн ми можемо припустити, що державно-приватне партнерство, як форма взаємодії двох секторів переросла в публічно-приватне партнерство. Щодо України, то відносини приватного та державного секторів, залишаються на рівні законодавчооформленого поняття – державно-приватне партнерство.. Державний сектор, як визнають більшість вітчизняних вчених, досі не вийшов з тіні командно-адміністративної системи управління, що характеризує ще радянський тип державотворення. Приватний сектор в Україні, як ми уже зазначали, формується шляхом прямої взаємодії з правлячою елітою, за не зовсім справедливою і зрозумілою приватизацією, що здійснюється з моменту проголошення незалежності. За таких обставин реалізація окремих вдалих проектів приватно-державного партнерства в Україні (наприклад – проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 року) залишається виключенням з правил. Публічно-приватне партнерство, що успішно реалізовувалося в економічно розвинутих країнах ще в другій половині минулого століття, по суті, є тим же державно-приватним партнерством з врахуванням відмінностей функціонування державного сектора. За умов демократизації суспільного розвитку, та відсутності авторитарного радянського досвіду органи державної влади та місцевого самоврядування в таких країнах як США, країна Європейського Союзу, Великої Британії та інших, функціонують відповідно до моделі публічного адміністрування, тобто працюють прозоро, зрозуміло та ефективно.

Секція 2. Соціальні аспекти техніки

Тому, за умов приватно-публічного партнерства, приватний сектор не лише партнер державному сектору, а й в багатьох напрямках конкурент у сфері надання послуг.

Приватний сектор за будь яких умов повноцінно та взаємовигідно взаємодіє з громадянським суспільством. Громадський сектор не лише партнер приватного, а й клієнт, споживач. Інтереси цих секторів, подекуди збігаються. Тому в економічно розвинутих країнах на сучасному етапі визначилися напрями діяльності характерні для обох секторів. В наслідок такого обміну, ми отримали поняття - соціальне підприємництво, волонтерство. Зрештою, навіть в країнах, що розвиваються є спільні для цих двох секторів поняття - наприклад «тіньова економіка». «Тіньова економіка» розвивається за межами прямого впливу держави, однак за підтримки багатьох верств суспільства. З початком XXI століття пріоритетом для економічно розвинутих країн став новий вид міжсекторальної співпраці, який був визначений вітчизняними дослідниками у поняття «демократичне врядування». Нова парадигма державного управління, де приватному сектору поряд з державним та громадянським надається рівноправна можливість прийняття управлінських рішень, важливих для держави і суспільства. Демократичне врядування збільшує можливості приватного сектору та одночасно не применшує його відповідальність. Врядування як комплексна модель міжсекторальної співпраці поступово адаптується і в країнах з перехідною економікою, де роль і значення приватного сектору в суспільно-державних процесах буде лише зростати. Нова стратегія національної безпеки України від 6 травня 2015 року хоча і не вбачає пріоритетність внутрішніх викликів над зовнішніми загрозами, проте в загальних положеннях визнає неефективною модель державного управління в країні, що сформувалася з часу проголошення її незалежності. Приватний сектор, як юридичний термін, знову не обумовлений в цьому важливому документі, проте проголошує ключовою умовою нової якості забезпечення економічної безпеки України – деолігархізацію, демонополізацію і дерегуляцію економіки шляхом захисту економічної конкуренції, спрощення та оптимізації системи оподаткування, та формування сприятливого бізнес клімату. Проблема переходу державного управління на якісно нову модель – демократичне врядування, стратегія Національної безпеки України не розглядає, а запозичення передового досвіду демократично розвинутих країн зводиться лише до забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов до вступу в НАТО. Щодо реалізації поняття «сектор» в тексті Стратегії то воно візуалізується лише в якості об'єднання державних інститутів безпеки і оборони (сектор безпеки та оборони). У п. 4.5 стратегії реформування системи державного управління не передбачає докорінної реформи державного сектору, а зводиться до чотирьох першочергових заходів, жоден з котрих не трансформується в механізм реалізації.[3] На нашу думку, лише докорінна зміна системи державного управління та перехід її на модель демократичного врядування дозволить приватному сектору стати повноцінною частиною системи Національної безпеки України. Адже приватний сектор формує основну частину економічного активного населення країни – середній клас, на плечі котрого покладена уся система Національної безпеки будь якої демократичної країни.

Література

1. Базилевич В. Ільїн В. Інтелектуальна власність: підручник Київ.: Знання, 2006. – с. 412.
2. Історія економічних учень: підручник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. В. Д. Базилевича. - К. : Знання, 2004. - с. 1003-1004.
3. Указ Президента України «Про рішення Ради з національної безпеки і оборони України від 06 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.